

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Bohuslava Hnízдила a soudců JUDr. Milady Tomkové, JUDr. Brigity Chrástilové, JUDr. Ludmily Valentové a Mgr. et Bc. et Ing. Radovana Havelce v právní věci **žalobkyně: I. T.**, zastoupena Mgr. Alexandrem Jánem Vaškevičem, advokátem, se sídlem Františkánská 7, Plzeň, proti **žalovanému: Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, poštovní příhrádka 21/OAM, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 26. 7. 2007, č. j. 56 Az 23/2007 - 33,

takto:

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) brojí včasnou kasační stížností proti shora označenému rozsudku krajského soudu, kterým byla zamítnuta její žaloba proti rozhodnutí žalovaného, jímž jí nebyla udělena mezinárodní ochrana podle ustanovení § 12, § 13 a § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon o azylu“), s tím, že nebyly shledány důvody ani pro udělení azylu, ani doplňkové ochrany dle téhož zákona. O nákladech řízení bylo rozhodnuto tak, že žádný z účastníků nemá na jejich náhradu právo.

Jako důvody kasační stížnosti uvádí stěžovatelka, že žádala tlumočnicka do jazyka ukrajinského, přesto s ní byl proveden pohovor v jazyce ruském a listiny jí byly zasílány v jazyce českém. Krajský soud toto pochybení nezhojil. Zaprotokolovány tak byly odlišné údaje, které vznikly nepochybně v důsledku špatného tlumočení. Stěžovatelka se v zemi původu dostala do potíží tím, že trpí transsexualismem, kdy jedinou možností léčby je hormonální medikace s následnou operací změny pohlaví a změna úředních záznamů z ženy na muže. Na to však ukrajinská společnost není připravena, a stěžovatelka se setkávala nejen s posměchem, ale i s fyzickým napadáním jinými osobami. Státní orgány nebyly schopny pochopit její situaci, natož zajistit účinnou ochranu. Stěžovatelka tak shledává naplnění azylového důvodu dle § 12 písm. b) zákona o azylu. Dle čl. 65 metodologické Příručky procedur a kritérií pro přiznání postavení uprchlíka může pronásledování vycházet také od některých složek obyvatelstva, pokud je orgány vědomě tolerují, nebo nejsou schopny zajistit účinnou ochranu. Žalovaný také nerespektoval situaci stěžovatelky v tom směru, že účastník řízení o udělení mezinárodní ochrany má jen velmi omezené možnosti

pro zajištění důkazů o perzekuci v domovské zemi. Krajský soud tuto skutečnost ponechal bez povšimnutí. Rozhodnutí dále neodpovídá ustanovení § 68 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb. o náležitostech odůvodnění rozhodnutí (bez bližšího upřesnění). Stěžovatelce je krajským soudem vytýkáno, že v žalobě uvedla porušení ustanovení správního řádu bez konkretizace skutkových důvodů. Krajský soud však byl povinen přezkoumat řízení z hlediska dodržení procesních předpisů (zejména otázku nedostatečného dokazování a nedostatečného odůvodnění). Soud dále přehlédl situaci stěžovatelky ve vztahu k údajné neexistenci překážek vycestování. Stěžovatelce při vycestování hrozí nebezpečí mučení, nelidského a ponižujícího zacházení, neboť dojde k perzekuci ze strany milice a dalších státních orgánů. Krajský soud dále neměl vycházet toliko ze zprávy organizace Člověk v tísni, která není oficiální organizací k podávání zpráv o stavu společnosti na Ukrajině. Problém stěžovatelky navíc není v homosexualitě – odlišnosti v sexuální orientaci (z čehož vycházel soud), ale v transsexualitě, která na jedince dopadá daleko intenzivněji, a je na rozdíl od homosexuality nemocí, kterou je nutno léčit. Stěžovatelka tak soudu vytýká nesprávné posouzení právní otázky soudem, nepřezkoumatelnost a závažné vady řízení mající za následek nezákonné rozhodnutí. Současně stěžovatelka požádala o přiznání odkladného účinku.

Krajský soud v Brně po podání kasační stížnosti proti předmětnému rozsudku postupoval ve smyslu § 108 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb. soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), a předložil kasační stížnost s příslušnými spisy Nejvyššímu správnímu soudu.

Kasační stížnost podala účastnice řízení, z něhož napadené rozhodnutí krajského soudu vzešlo (§ 102 s. ř. s.), byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.) a stěžovatelka v ní uplatňuje přípustný důvod ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. Kasační stížnost je tedy přípustná.

Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Zákonný pojem „přesah vlastních zájmů stěžovatele“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, představuje typický neurčitý právní pojem, jehož výklad provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39 (www.nssoud.cz). O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech:

- 1) Kasační stížnost se dotýká *právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu.*
- 2) Kasační stížnost se týká *právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně.* Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu.
- 3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit *judikatorní odklon*, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně.
- 4) Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno *zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele.*

O zásadní právní pochybení se v konkrétním případě může jednat především tehdy, pokud:

a) Krajský soud ve svém rozhodnutí *nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu* a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu.

b) Krajský soud *v jednotlivém případě hrubě pochybil* při výkladu hmotného či procesního práva.

Po posouzení předložené kasační stížnosti z hlediska výše naznačených kritérií Nejvyšší správní soud nejprve konstatuje, že stěžovatelka uplatňuje skutečnost, že žádala tlumočníka do jazyka ukrajinského, přesto s ní byl proveden pohovor v jazyce ruském a listiny jí byly zasílány v jazyce českém. Tyto skutečnosti však uvádí stěžovatelka nově teprve v kasační stížnosti – nebyly součástí žaloby. Takové námitky jsou pak nepříjemné podle § 104 odst. 4 s. ř. s. a nemohou být věcně projednány. Otázkou opožděně uplatněných žalobních důvodů se Nejvyšší správní soud vnitřně jednotně a nerozporně zabýval v řadě svých předchozích rozsudků. Je možné odkázat např. na rozsudek ve věci vedené pod sp. zn. 4 Azs 330/2005.

Ve vztahu k otázce použití jazyka v řízení před krajským soudem pak existuje bohatá judikatura Nejvyššího správního soudu. Za všechny rozhodnutí je možné odkázat např. na rozsudek sp. zn. 4 Azs 149/2004, který se zabývá skutečností, že z žádného právního předpisu nelze dovodit povinnost soudu zasílat účastníkovi řízení překlad rozhodnutí (písemnosti) v jiném jazyce než v češtině. Ustanovení § 18 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, v kontextu s § 64 s. ř. s., stejně jako závazky plynoucí z Listiny či mezinárodních smluv, směřují především k situaci, kdy je nařízeno ústní jednání (viz pravidelně se opakující slovní spojení „jednat před soudem“), a účastník, neznalý jednacím jazyka, by byl znevýhodněn v průběhu jednání, neboť by nemohl bezprostředně reagovat na jeho průběh (nemohl by např. odpovídat na jemu kladené otázky ze strany soudu apod.). V projednávané věci má Nejvyšší správní soud za to, že stěžovatelka nebyla v průběhu řízení nikterak znevýhodněna, neboť, jak vyplývá z obsahu spisu, dokázala včas zareagovat adekvátním procesním úkonem k ochraně svých práv, a to včetně žádosti o ústní jednání (ústního jednání se následně nezúčastnila) a podané kasační stížnosti.

Stěžovatelka dále shledává ve své situaci naplnění azylového důvodu dle § 12 písm. b) zákona o azylu, popřípadě důvod k udělení doplňkové ochrany. (Poznámka: přesněji řečeno, stěžovatelka se pozastavuje nad tím, že se žalovaný ani soud nezabývali otázkou překážek vycestování dle § 91 zákona o azylu. V době rozhodování správního orgánu však již institut překážky vycestování byl nahrazen obdobným, i když ne zcela totožným institutem doplňkové ochrany.) K tomu je třeba nejdříve uvést následující: Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 7. 2007, č. j. 2 Azs 30/2007 - 69, jakkoli nelze shledat úplnou shodu mezi zněním bývalého § 91 a nynějšího § 14a zákona o azylu, tak v těch částech, kde takovou shodu shledat lze, je možno i po účinnosti zákona č. 165/2006 Sb. aplikovat právní názory vyslovené Nejvyšším správním soudem ve vztahu k onomu dříve účinnému § 91 zákona o azylu. Stěžovatelka se domáhá doplňkové ochrany s odvoláním na skutečnost, že při vycestování jí hrozí nebezpečí mučení, nelidského a ponižujícího zacházení, neboť dojde k persekuci ze strany milice a dalších státních orgánů (důvod podle § 14a odst. 1 a 2 písm. b/ zákona o azylu v platném znění: Doplňková ochrana se udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany

zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště. Za vážnou újmu se podle tohoto zákona považuje ... mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu.). Tento důvod odpovídá důvodu dle předchozí úpravy § 91 odst. 1 písm. a) bod 2. (Povinnost ukončit pobyt neplatí, pokud by byl cizinec nucen vycestovat do státu, kde mu hrozí nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu.) V daném případě lze tedy ve smyslu výše citovaného rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 7. 2007, č. j. 2 Azs 30/2007 - 69 jednoznačně shledat shodu a aplikovat tak právní názory vyslovené Nejvyšším správním soudem ve vztahu k onomu dříve účinnému § 91 zákona o azylu. Pokud jde o stěžovatelčinu námitku proti neshledání důvodů k udělení doplňkové ochrany s odůvodněním, že jí jako neúspěšné žadatelce o azyl hrozí při návratu na Ukrajinu nebezpečí mučení, nelidského a ponižujícího zacházení, neboť dojde k persekuci ze strany milice a dalších státních orgánů, Nejvyšší správní soud vyšel z podkladů ve spise, jakož i ze své předchozí judikatury konstatující, že osobám, které požádaly o azyl v jiném státě, při návratu na Ukrajinu jakýkoliv postih ze strany státní moci nehrozí, což jasně vyplynulo i v řízení před správním orgánem a u soudu (rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Azs 45/2006 - 52, nebo č. j. 6 Azs 62/2007 - 57).

Obdobně i ve vztahu k naplnění azylového důvodu dle § 12 písm. b) zákona o azylu nelze shledat úplnou shodu mezi zněním bývalé definice pronásledování a nynějšího § 2 odst. 7 zákona o azylu (nově výslovně včleněna věta, že za pronásledování se považuje i jednání soukromých osob podle věty první, pokud lze prokázat, že stát, strany nebo organizace, včetně mezinárodních organizací, kontrolující stát nebo podstatnou část jeho území nejsou schopny odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před takovým jednáním.) Pouze v těch částech, kde takovou shodu shledat lze, je možno i po účinnosti zákona č. 165/2006 Sb. aplikovat právní názory vyslovené Nejvyšším správním soudem ve vztahu k dříve účinné úpravě. K námitce stran vyhrožování, resp. pronásledování, je třeba uvést, že Nejvyšší správní soud již vícekrát ve své předchozí judikatuře zdůraznil, že obecné tvrzení o pronásledování, bez prokázání existence takového pronásledování, za situace, kdy se stěžovatel účinně a důsledně neobrátil se svými problémy na státní orgány v zemi původu, včetně vyčerpání příslušných vnitrostátních možností nápravy u nadřízených, či jiných kontrolních a dozorových orgánů, nelze podřadit pod zákonem vymezené důvody udělení azylu. V posuzované věci je zřejmé, že se jedná přesně o situaci, kdy se stěžovatelka dostala do konfliktu nikoliv s ukrajinskou státní mocí, nýbrž v důsledku svého transsexualismu se soukromými osobami. Jak vyplývá ze správního spisu, stěžovatelka se nedomáhala přešetření postupu policistů, na které se obracela, nedomáhala se nápravy u nadřízených či jiných ukrajinských státních orgánů a své problémy neřešila způsobem, který ukrajinský právní řád předvídá a garantuje. Proto v souladu s ustálenou judikaturou Nejvyššího správního soudu (např. č. j. 4 Azs 6/2007 - 70, nebo č. j. 1 Azs 117/2004 - 44) nemohla být považována za osobu pronásledovanou ve smyslu citovaného ustanovení § 2 odst. 7 zákona o azylu, ve znění pozdějších předpisů. Nejvyšší správní soud tedy v souladu se svou dřívější rozhodovací praxí v posouzení věcné stránky případu pochybení neshledal, navíc v části tohoto žalobního bodu, která odkazuje na Příručku k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků, nutno podotknout, že se nejedná o zákonný dokument, jímž jediné jsou soudy vázány, nýbrž o nezávazný dokument doporučující povahy. V tomto směru lze poukázat např. na rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2 Azs 124/2005. Z výše uvedených

důvodů Nejvyšší správní soud nezjistil naplnění stížního důvodu podle ust. § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Krajský soud dále podle stěžovatelky neměl vycházet toliko ze zprávy organizace Člověk v tísni, která není oficiální organizací k podávání zpráv o stavu společnosti na Ukrajině. Pokud však stěžovatelka neuvádí, v čem spočívá omyl, nepravdivost, či jiné důvodné zpochybnění zprávy organizace Člověk v tísni, takové tvrzení není způsobilé k vyvrácení věrohodnosti předmětné zprávy. K tomu je však třeba navíc uvést, že krajský soud tuto informaci pouze výslovně citoval, odkázal však i na další informace o zemi původu ze správního řízení (správní orgán opíral svůj postup o řadu informací MZV, např. i Informaci MZV č. j. 129392/2005 - LP ze dne 15. 9. 2005 o postavení osob s odlišnou sexuální orientací). Pokud stěžovatelka uvádí, že její problém není v homosexualitě – odlišnosti v sexuální orientaci (jak uvádí soud), ale v transsexualitě, pak je nutno uvést, že v kontextu s uplatňovanými důvody pro udělení mezinárodní ochrany (tj. stěžovatelka se setkávala v zemi původu s posměchem, i s fyzickým napadáním jinými osobami z důvodu své transsexuality, přičemž státní orgány nebyly schopny pochopit její situaci, natož zajistit účinnou ochranu) hraje rozhodnou roli vnímání sexuálních odchylek z hlediska většinové veřejnosti. Obecně lze jistě konstatovat, že společnost, která je otevřená a tolerantní k homosexualitě, má obdobně tolerantní přístup i k transsexualitě, a naopak. Za těchto okolností není rozhodné přesné slovní vymezení, ale je podstatné vnímání sexuálních odchylek většinovou společností, o což v daném případě šlo. Ani odlišnost pojmu transsexuality od homosexuality navíc nevyvrací nic z podstatných právních závěrů, které byly osvětleny výše (nenaplnění definice pronásledování, neshledání důvodů k udělení doplňkové ochrany).

Dále stěžovatelka uplatňuje řadu námitek ve vztahu k údajnému nedostatečnému odůvodnění rozhodnutí a nedostatečnému dokazování ve věci, s tím, že jako účastnice azylového řízení měla jen omezené možnosti pro zajištění důkazů o svých tvrzeních. K těmto námitkám procesního charakteru, které se v nepříliš konkretizované podobě prolínají celou kasační stížností, je třeba nejprve konstatovat, že jsou značně nejasné - chybí zde podstatná náležitost: uvedení konkrétní nezákonnosti, které se měly orgány dopustit, s odkazem a vazbou na konkrétní údajně nedostatečný, či vadně zjištěný skutkový stav, či osvětlení skutečností, které měly být v řízení ještě dokazovány, a dokazovány nebyly. V této souvislosti je nutno poukázat na rozsudek sp. zn. 2 Azs 92/2005. K vlastní argumentaci stěžovatelky vůči procesním náležitostem a úplnosti podkladů lze pro úplnost odkázat např. na rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 5 Azs 223/2004, nebo č. j. 5 Azs 22/2003 - 41.

Ustálená a vnitřně jednotná judikatura Nejvyššího správního soudu poskytuje dostatečnou odpověď na námitky podávané v kasační stížnosti a krajský soud se prima facie v napadeném rozsudku neodchyluje od výkladu předmětných ustanovení podaného v citovaných rozhodnutích. Nejvyšší správní soud neshledal ani žádný jiný z výše vymezených důvodů pro přijetí kasační stížnosti k věcnému projednání. Za těchto okolností Nejvyšší správní soud konstatuje, že kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Shledal ji proto ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. nepřijatelnou a odmítl ji. O návrhu, aby byl kasační stížnosti přiznán odkladný účinek podle ustanovení § 107 s. ř. s., Nejvyšší správní soud samostatně nerozhodoval. Není o něm třeba rozhodovat tam, kde je kasační stížnosti přiznán odkladný účinek přímo ze zákona (§ 32 odst. 5 zákona o azylu).

O nákladech řízení rozhodl soud podle ustanovení § 60 odst. 3 s. ř. s., podle něhož žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, jestliže byl návrh odmítnut.

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. listopadu 2007

JUDr. Bohuslav Hnízdl
předseda senátu